

eller i hvert fald dygtigheder. Efter et kort afsnit om arbejdet i den faste voldsret følger et kapitel om Mosaisk Troessamfund, i hvis ledelse Henriques kom ind i 1905. Her optager tiden under 2. verdenskrig megen plads, og det må beklages, at perioden forud for denne kun omtales så kort; at forholdene i Mosaisk Troessamfund før 1914 skildres som idyl og tryghed er vel også at kaste et vel rosenrødt skær over tilstandene, selv om man ikke havde de stærke brydninger i menigheden, som man har i dag. David Simonsens tilbagetræden som overrabbiner i 1902 var vel ikke uden sammenhæng med vanskeligheder ved at forlige ortodoksien med de liberale strømninger, og i hvert fald fra slutningen af 19. årh. foreligger vidnesbyrd om, hvordan Troessamfundets ledelse fulgte antisemitismen i andre lande og tilrettelagde en politik, der skulle forhindre fremvæksten af tilsvarende bevægelser i Danmark, hvad der var tilløb til.

Nogle småstykker om retsopgøret efter besættelsen og om Henriques' fritid slutter bogen, men forinden er et kapitel viet retssagen mod Struensee, Henriques' store interesse. Her som i de andre dele af bogen kan historikerne hente mange værdifulde kritiske bemærkninger over for et foreliggende materiale, i meget ligner jo juristens og historikerens arbejde hinanden.

Vagn Dybdahl.

Johannes Gøtzsche: Livserindringer. (Lohse, 1955).

Johannes Gøtzsche var biskop i Viborg 1921—36 og vel Indre Missions sidste biskop af format; det kan hænge sammen med, at han også var den sidste »kongevalgte«, mens hans eftermænd af observansen er blevet valgt af taktiske hensyn. Gøtzsche var ren i farven, hvor de senere er blevet papegøjespættede. Han var en dygtig administrator, en skrap visitator, en inciterende prædikant, en til tider endda særdeles skarp iagttagelse — navnlig af gejstlige unoder — og næppe nogensinde helt uden et blink i øjet. Med alt dette i erindrungen griber man hans Livserindringer og bliver i helt overraskende grad skuffet. — Det er 18 år siden han døde, og de er blevet lagret for længe; al friskhed er forgået dem, tilmed rummer de intet om bispetiden, men slutter med en skildring — sikkert den bedste og mest alment-interesserende — af hans arbejde som en af de fire kirkelige visitatorer i Nordslesvig 1920—21. Ridset af hjem og slægt virker fersk og langtrukket, og hovedafsnittet — om tiden som provst og præst i Herning 1901—20 — giver forbausende lidt; det var dog ellers en på alle måder spændende og bevæget tid i Hammerum herred. Man får indtryk af Gøtzsche som en redelig sjæl og loyal partifælle, men ellers er denne del indtil det helt ulidelige fyldt med anekdoter om fromme, mest anonyme, folk hvis eneste interesse i livet synes at have bestået i at forberede sig til den afgørende slutreplik på dødslejet. Og sådan kan det jo da ikke have været. — Den slags vader man i side op og side ned, og det er virkelig forbløffende, for Gøtzsche var ikke blot en klog rad, men har også i 2—3 gode bøger vist sig udmærket egnet til at give historiske skildringer af religiøst vækkelsesliv i de midtjyske egne han kendte ud og ind. Det er ikke nemt at finde undskyldning for udgivelsen af disse godtkøbsopbyggelige erindringer, og det er et spørgsmål, om man ikke har gjort ham en bjørnetjeneste; meget store dele af bogen virker mere som notater til en erindringsbog end som et helstøbt værk.

P. G. Lindhardt.